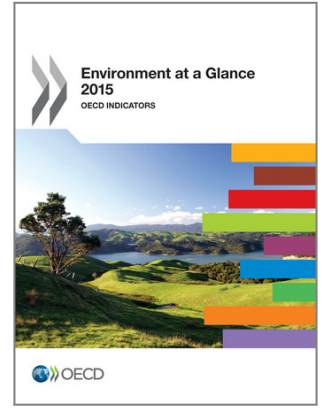

OECD *Multilingual Summaries* Environment at a Glance 2015 OECD Indicators

Summary in Turkish

Read the full book on: 10.1787/9789264235199-en

Tek Bakışta Çevre 2015 OECD Göstergeleri

Türkçe Özet

Hava kirleten geleneksel maddelerin emisyonlarında, taşıma yakıtı verimliliğinde, enerji yoğunluğunda, yenilenebilir enerjide, su kullanımında, kanalizasyon arıtımında ve biyolojik çeşitlilik korumasında 2000 yılından bu yana belirgin bir ilerleme oldu. Bu husus kısmen, ekonomik krizin ardından gelen ekonomik faaliyetlerdeki yavaşlamayla ve aynı zamanda da tüketici davranışlarını etkileyecek ve çevre maliyetlerini içselleştirecek vergilendirmeler gibi çevresel baskıları muhatap alan enstrümanların OECD ülkeleri tarafından bünyelerine katılmasıyla açıklanmaktadır. Çevre mülahazaları da kalkınma işbirliğinde ve araştırma-geliştirmede artan biçimde daha çok bütünleştiriliyor.

Gerçi bu gelişmelerin pekçoğu hala uç noktalarında gerçekleştiriliyor ve politikalar da tutarlılıktan yoksun olmasıyla olumsuz çevre etkilerini azaltacak çabaları zayıflatıyor. Ülkeler fosil yakıtı üretimini ve tüketimini birçok biçimde desteklemeye devam ediyor ve ekonomik faaliyetler de karbon emisyonlarına, enerji ve diğer doğal kaynakların tüketimindeki israfa bağlı kalmaya devam ediyor. Önümüzdeki başlıca zorluklar arasında iklim değişikliği ve çevresel bozulmanın sağlığın yanısıra gelecekteki büyümeye ve kalkınmaya etkisi de yer alıyor. Bilhassa büyüme yeniden başladığında bu zorluklarla mücadele etmek için güçlü politikalara ve güvenilir bilgilere ihtiyaç var.

Temel bulgular

Hava kirliliği, iklim ve insan sağlığı için kaygı oluşturmaya devam ediyor.

- Seragazi (GHG) emisyonları dünya genelinde artarken 2000 ile 2012 arasında neredeyse tüm OECD ülkelerinde azalmakla ekonomik büyümeden genel bir ayrışmayı ortaya koymaktadır. Bu da kısmen ekonomik krizin ardından ekonomik faaliyetlerde yaşanan yavaşlamayla ve aynı zamanda iklim politikalarının güçlendirilmesiyle ve enerji tüketimindeki şablonun değişmesiyle açıklanmaktadır.
- Ancak dünyanın kalan kısmındaki 3.4 ton ile karşılaştırıldığında OECD ülkeleri kişi başına 9.6 tonla kişi başına çok daha fazla karbondioksit (CO₂) yaymaktadır. Mevcut politikalarla global CO₂ emisyonlarının, uzun vadede küresel sıcaklıklarda 2°C'lik artışı sınırlı tutmak için gerekenden üç kat daha fazlasına ulaşması öngörülmüyor.
- Enerji tasarrufunun, yakıt ikamesinin, kirlilik kontrolünün ve teknik ilerlemenin sonucunda kükürt oksit (SO_x) ve nitrojen oksit (NO_x) emisyonları aşağı yönlü eğilimlerine devam ediyor.
- OECD ülkelerinin yarısında, nüfusun %90'dan fazlasının maruz kaldığı ince partikül (PM_{2.5}) yoğunlaşmaları, üst değerlere çıktığında olumsuz sağlık etkilerinin gözlemlenmesine yol açıyor. Bu partiküller, akciğerlere derinlemesine nüfuz ediyor ve bunlar arasında ağır metaller ile toksik organik maddeler bulunabiliyor.

Su talebi artıyor fakat su kullanımını sabit kalıyor.

- Hem daha verimli kullanım ve daha iyi fiyatlandırma politikalarından hem de yeniden kullanılan ve tuzu alınan su gibi alternatif su kaynaklarından daha geniş ölçüde yararlanılmasından ötürü temiz su çıkarımı sabit kalmıştır. Birçok ülkede GSYİH artışından ötürü nispi su ayrışmaları görülse de ülkelerin üçte birinde, temiz su kaynakları orta veya yüksek düzeyde baskı altındadır ve birçok ülkenin yerel veya mevsimsel su kesintileriyle mücadele etmesi gerekmektedir. İklim değişikliği, güvenilir su kaynaklarından yararlanan ülkeler de dahil olmak üzere bu gibi kesintileri daha da şiddetlendirebilir.
- OECD ülkeleri nüfusunun yaklaşık %80'i, kamusal atık su arıtmasından yararlanmaktadır. Birkaç ülke, eskiyen su kaynaklarının ve sıhhi tesisatın geliştirilmesi için artan maliyetlerle karşılaşmaktadır. Bazılarının küçük veya izole yerleşimlere hizmet götürmenin ve küçük bağımsız arıtma tesislerinin düzgün biçimde kontrol edilmesini sağlamanın başka yollarını bulması gerekiyor.

Belediye atıkları için toprağa gömme işlemi, başlıca bertaraf yöntemi olmaya devam ediyor.

- Belediye atıkları oluşumu, 2000'lerde hız kesti. OECD bölgesinde yaşayan bir kişi yılda ortalama 520 kg atık üretiyor ki; bu 2000'deki değerin 30 kg altında, 1990'daki değerin ise 20 kg üzerinde. Atıklar geri dönüşüm yoluyla artan ölçüde ekonomiye gezi kazandırılırken OECD ülkelerinin yarısında atık gömme işlemi başlıca bertaraf yöntemi olmaya devam ediyor.

Biyolojik çeşitliliğe yönelik tehditler artıyor.

- OECD ülkelerindeki ama özellikle de nüfusu yüksek ve altyapı yoğunluğu bulunan ülkelerdeki birçok hayvan ve bitki türü tehlike altında. Kuzey Amerika'da ve Avrupa'da tarım arazileri ve orman kuşları, 40 yıl içerisinde yaklaşık %30 azaldı. Birçok orman bozulma, parçalanma ve başka kullanım alanlarına dönüştürülme tehdidi altında. Yenilenebilir enerji hedeflerine ulaşma amaçlı ahşap talebi, ormanların istismarında artan bir rol oynuyor.

Ekonomi sektörlerindeki çevresel ilerleme dengeli değil.

- Enerji yoğunluğu, 2000-14 döneminde gelişmeye devam etti. Bilhassa Avrupa'da yenilenebilir enerji artan ölçüde kullanılıyor. Yenilenebilir kaynaklar, OECD elektrik üretiminin %21'ine (2000'de %15.6 idi) ve toplam arzın ise neredeyse %9'una (2000'de %6 idi) karşılık geliyor. Fakat arzdaki fosil yakıt hakimiyeti (%80) devam ediyor.
- Pekçok OECD ülkesinde karayolu trafiğindeki artış oranları, ekonomik büyümenin önüne geçti. Ülkelerin daha temiz araçları teşvik etme çabaları, araç stoğundaki ve trafikteki artışla dengelenerek ilave yakıt tüketimiyle ve hava kirliliğiyle sonuçlanıyor.
- Neredeyse bütün ülkelerde tarım arazileri azaldığı gibi tarımla ilgili seragazi emisyonları ve fosfatlı gübre kullanımı da düştü. Ancak organik tarım için kullanılan arazilerin payı, %2'nin biraz fazlasıyla düşük kalmaya devam ediyor ve bu da ülkelerdeki ciddi ölçekli değişimleri maskeliyor. Avrupa Birliği'nde bu paylar daha yüksek seyretme eğilimiyle bazı ülkelerde %10 ila %17'ye ulaşıyor.

Araştırma, geliştirme ve inovasyona verilen destek de artıyor.

- Çevreye ayrılan kamusal ARGE harcamaları, 2000'den bu yana %20'den fazla arttı ve 2008 ekonomik krizinden sonra toplam kamusal ARGE'den daha yüksek bir oranda toparlandı. Ancak toplam kamusal ARGE harcamalarındaki payı, %2'den daha azını ifade ediyor. Yenilenebilir enerji harcamalarının toplam enerji harcamalarındaki payı, %8'den %24'e yükseldi.
- Çevresel amaçlı resmi kalkınma yardımı (ODA) artmaya devam etti; toplam ODA içindeki payı 2002'deki %9.6'dan %12.6'ya çıktı; yenilenebilir enerji yardımları ise yenilenebilir enerji dışındaki kaynaklara yapılan yardımın üzerine çıktı.

Piyasa enstrümanlarının kirliliği fiyatlandırmak için kullanılması yine de zor.

- Çevreyle ilgili vergilerin kullanımı ise artıyor fakat istihdam vergileriyle karşılaştırıldığında sınırlı kalmaya devam ediyor. Sağladıkları gelir, 2013'te GSYİH'nin %1.6'sına karşılık gelmekteydi. Enerjiye (%69) ve motorlu araçlar ile taşımacılığa getirilen vergilerin hakimiyeti altında. Enerji vergisi oranlarındaki değişiklikler, eşit olmayan fiyat sinyalleri, çevresel etkisi yüksek olan yakıtlar için düşük vergilendirme düzeyleri ve birtakım sektörlerde kullanılan yakıtlara yönelik muafiyetler, düşük karbon ekonomisine geçişi engellemekte. Birçok ülke hala mazota göre benzinde daha yüksek vergi uyguluyor ve nihai kullanım fiyatlarında vergilerin payı hane halkı için sanayiye göre genelde daha yüksek seyrediyor.

© OECD

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir www.oecd.org/bookshop

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü, Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.
rights@oecd.org Faks: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2015), *Environment at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264235199-en